

TEMA 1. EL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

Curs acadèmic 2022 - 2023

MARÍA CARRO PITARCH

**PROFESSORA CONTRACTADA PREDOCTORAL DEL DEPARTAMENT DE
DRET INTERNACIONAL PÚBLIC**

Aquesta obra està protegida amb una [Llicència Creative Commons Atribució-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional](#).

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

1. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

A. ANTECEDENTS DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

- A.1. Antecedents de la idea d'una Europa Unida
- A.2. El Congrés d'Europa i la creació del Consell d'Europa

B. LA CREACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

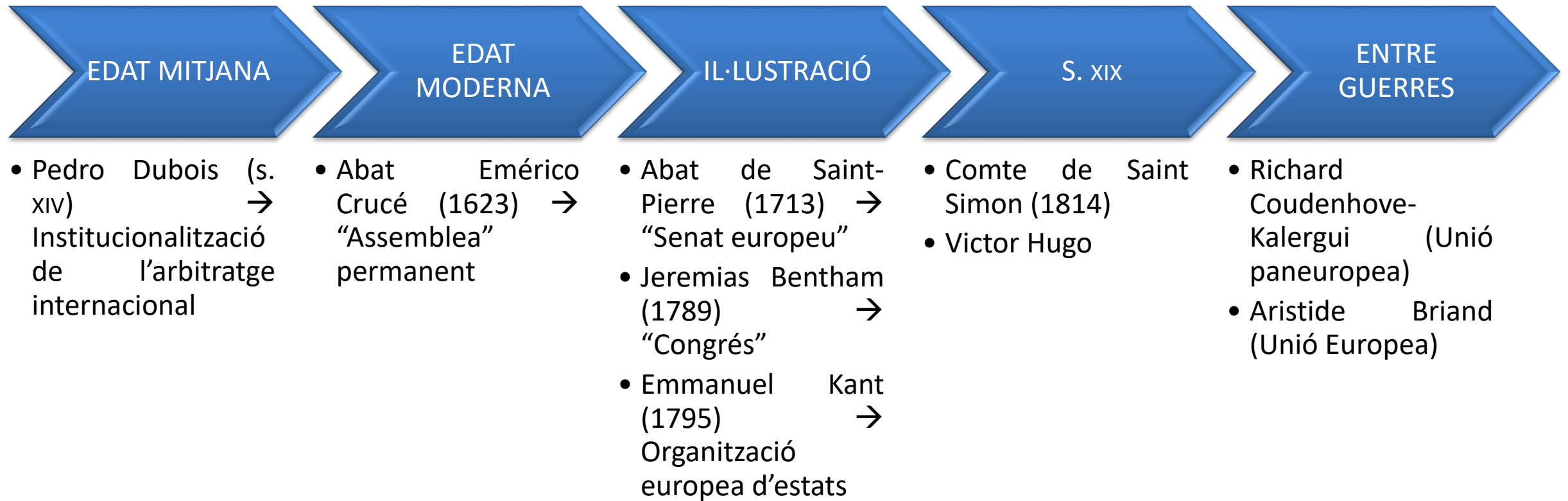
- B.1. La Declaració Schuman i la creació de la Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer (CECA)
- B.2. El fracàs dels projectes de la Comunitat Europea de Defensa (CED) i de la Comunitat Política Europea (CPE)
- B.3. La creació de la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (CEEa) i de la Comunitat Econòmica Europea (CEE)

C. LA CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

- C.1. L'establiment del mercat comú i l'aprofundiment en la integració europea
- C.2. Les ampliacions de les Comunitats Europees

A. ANTECEDENTS DEL PROCÉS D'INTEGRACIÓ EUROPEA

A.1. ANTECEDENTS DE LA IDEA D'UNA EUROPA UNIDA

A.2. EL CONGRÉS D'EUROPA I LA CREACIÓ DEL CONSELL D'EUROPA

1) Recuperació econòmica d'Europa: Pla Marshall i OECE (des de 1960, OCDE)

2) Recuperació ideològica i política (frenar tots els totalitarismes)

⊙ **Winston Churchill (1946). Proposa:**

- els Estats Units d'Europa
- el Consell d'Europa

⊙ **Congrés d'Europa (1948). Dues tendències (encara vigents):**

- integració de caràcter **federal**
- cooperació **intergovernamental**

⊙ **Estatut del Consell d'Europa (05/05/1949)**

- Finalitat
 - Defensa valors democràtics
 - Protecció DH
- Estructura orgànica
 - Assemblea Consultiva: òrgan deliberant, no legislatiu
 - Consell de Ministres: òrgan decisor no vinculant (resolucions i tractats)
- Per tant, és una organització regional de cooperació **intergovernamental**

B. LA CREACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

B.1. LA DECLARACIÓ SCHUMAN I LA CREACIÓ DE LA COMUNITAT EUROPEA DEL CARBÓ I DE L'ACER (CECA)

1) **Declaració d'Albert Schuman** [preparada per Jean Monnet] - 09/05/1950:

- ⊖ Finalitat: preservar la pau. [Declaració Schuman, § 1, 2 i 10](#)
- ⊖ Federalisme funcional: una Europa construïda progressivament. [Declaració Schuman, § 3-6 i 9](#)

2) Creació de la **Comunitat Europea del Carbó i de l'Acer** (organització regional supranacional)

TCECA - 18/04/1951, en vigor des de 24/07/1952:

- ⊖ Integració econòmica sectorial.
- ⊖ FR + AI + IT + BENELUX (- RU)
- ⊖ Marc institucional:
 - Alta autoritat: competències normatives i decisòries molt àmplies
 - Consell de Ministres: coordinar activitat CECA - EM
 - Assemblea: escassos poders control polític
 - Tribunal de Justícia: garantir compliment TCECA i dret derivat
- ⊖ Duració limitada (50 anys). † R. I. P. 23/07/2002 → TCE

B.2. EL FRACÀS DELS PROJECTES DE LA COMUNITAT EUROPEA DE DEFENSA (CED) I DE LA COMUNITAT POLÍTICA EUROPEA (CPE)

1) Després de la 2a Guerra Mundial, por generalitzada per una possible invasió URSS i el rearmament alemany

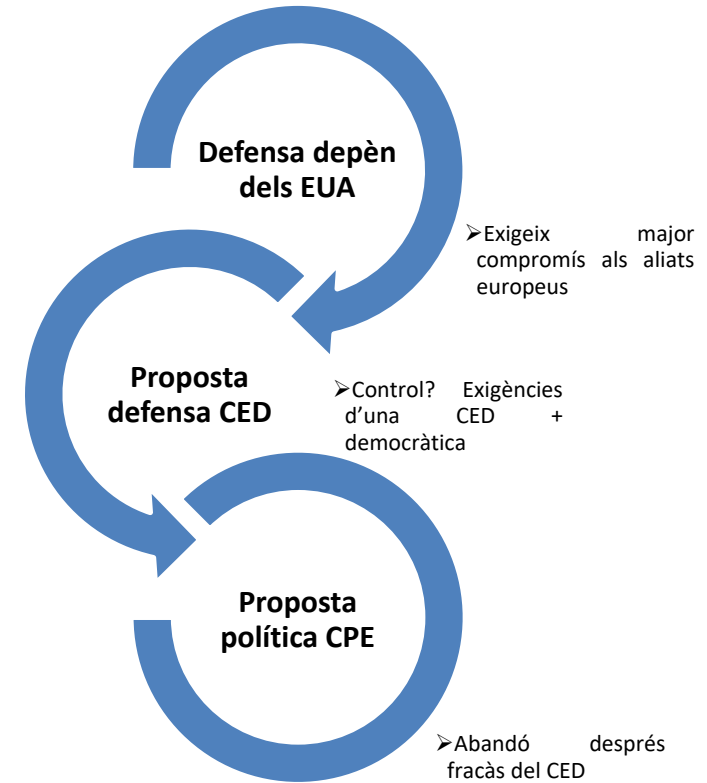
- ⊙ 1947: **Tract. Dunquerque**: aliança i assistència mútua França- R.O.
- ⊙ 1948: **Tract. UEO**: legítima defensa col·lectiva ampliada al BENELUX
- ⊙ 1949: **Tract. OTAN**: a l'empara dels EUA

2) Guerra de Corea (1950) → Pla Pleven → Tract. CED (1952)

- ⊙ Finalitat:
 - una nova Comunitat Europea que cree un exèrcit europeu multinacional
 - permetre rearmament alemany integrat en exèrcit europeu
- ⊙ Problemes de ratificació: socialistes francesos exigeixen control democràtic

3) Tract. CPE (1953):

- ⊙ Competències molt àmplies: protecció DH, relacions exteriors EM, creació mercat comú, englobar la CECA i la CED
- ⊙ 1954: Assemblea Nacional francesa no ratifica TCED → abandó TCPE
- ⊙ Tornada a la filosofia Declaració Schuman

B.3. LA CREACIÓ DE LA COMUNITAT EUROPEA DE L'ENERGIA ATÒMICA (CEE) I DE LA COMUNITAT ECONÒMICA EUROPEA (CEE)

1) 25/05/1957: adopció 3 tract. (en vigor: 01/01/1958): **TCEEA, TCEE, CCEE**

2) **TCEEA (o Euratom)** i **TCEE**

⊙ Finalitat

- TCEEA: integració econòmica sectorial (= TCECA)
- TCEE: integració econòmica (mercat comú + aproximació progressiva polítiques econòmiques EM)

⊙ Caràcter supranacional, duració indefinida, personalitat jurídica pròpia

⊙ Estructura institucional quatриpartita:

- Assemblees: caràcter consultiu i de control (= CECA)
- Tribunals de justícia: funcions judicials (= CECA)
- Reforça caràcter intergovernamental sobre supranacional (≠ CECA):
 - El poder decisor correspon al Consell; la Comissió (≈ alta autoritat CECA) monopoli iniciativa poder decisor
 - Manquen de recursos financers propis: finançament per contribucions periòdiques dels EM

3) **Tract. relatiu a unes certes institucions comunes:**

⊙ Una assemblea i un tribunal de justícia comuns a les tres CCEE

C. LA CONSOLIDACIÓ DE LES COMUNITATS EUROPEES

C.1. L'ESTABLIMENT DEL MERCAT COMÚ I L'APROFUNDIMENT EN LA INTEGRACIÓ EUROPEA

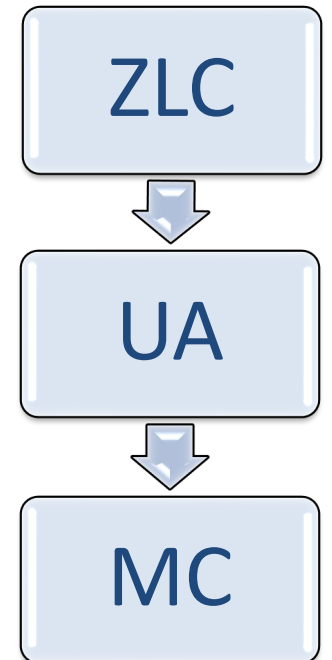
1) L'establiment del Mercat Comú

⊙ Objectius CEE:

- establiment Mercat Comú
- aproximació progressiva polítiques econòmiques EM

⊙ Per a crear el **Mercat Comú**, període transitori 12 anys en 3 etapes:

- 1r: Crear una “**zona lliure comerç**”
 - Supressió “interna” drets de duana i restriccions quantitatives a exportacions
 - No afecta relacions “externes”
- 2n: Crear una “**unió duanera**”
 - Aranzel exterior comú i política comercial comuna respecte tercers estats
- 3r: Crear **Mercat Comú** a través de:
 - Implantar les quatre llibertats comunitàries
 - Establir política comuna agrícola i de transport
 - Prohibir la competència deslleial entre empreses

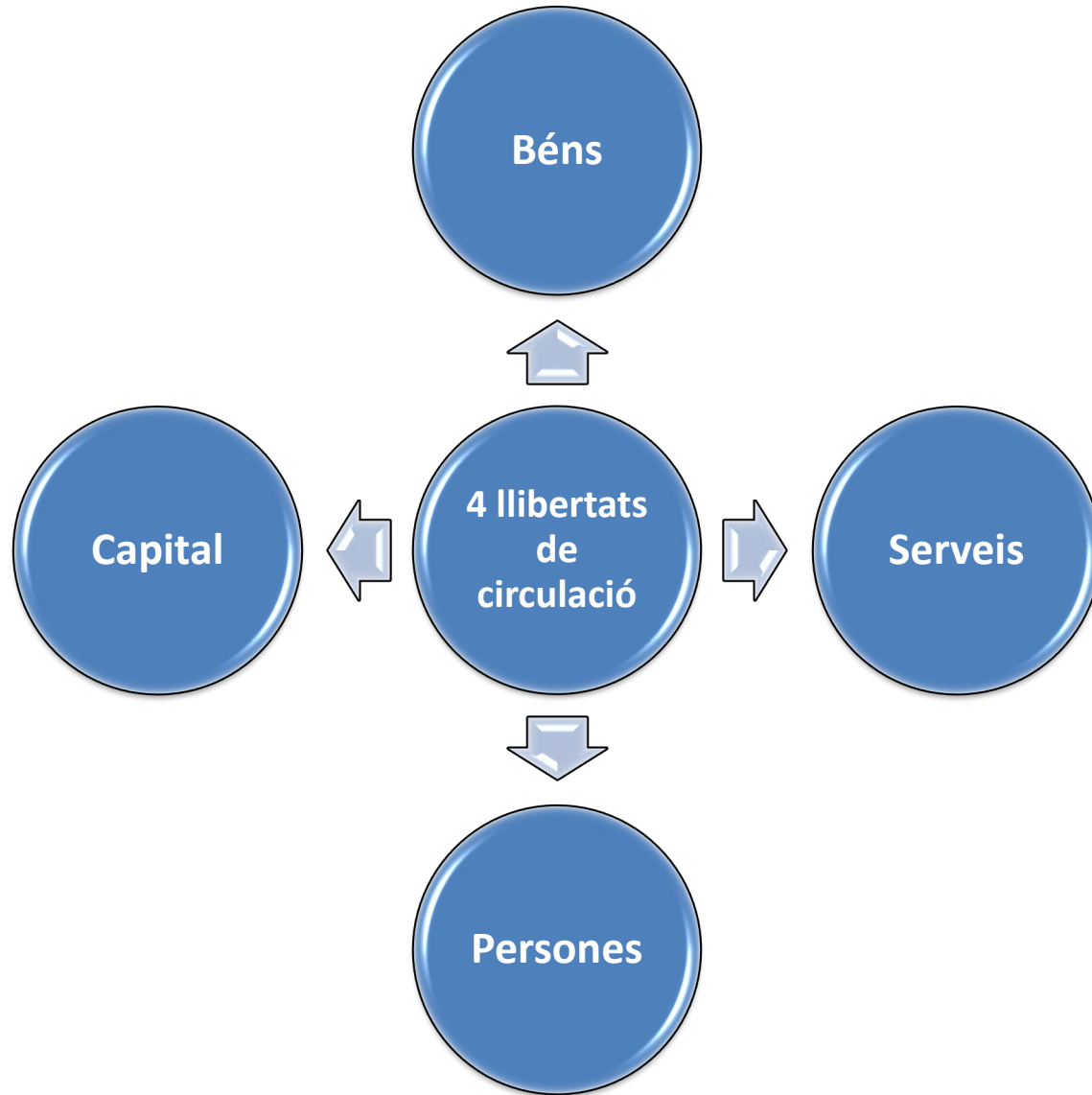
2) L'aprofundiment en la integració europea

⊖ Superar problemes que apareguen

- Abans 3a etapa, De Gaulle, 1965, “crisi cadira buida” = paràlització del Consell
- Solució: “[Compromís de Luxemburg 1966](#)”

⊖ Avanços en aprofundiment integració europea

- 1961: apareixen les “Cimeres” de caps d’estat i de govern
 - Des de 1974, institucionalitzades en el “Consell Europeu”
 - OBJ.: Donar orientacions polítiques i impulsar procés integració
- 1965: Tractat de fusió dels executius
- Transformacions de l’“Assemblea”
 - Des de 1962, “**Parlament Europeu**” (PE)
 - 1976: Acta elecció sufragi universal directe
 - 1970-75: Reforma financera i pressupostària – recursos propis (!)
 - Reforçar protagonisme en procediments normatius: dictamen no vinculant, cooperació, dictamen conforme
- **Declaració solemne sobre la UE** (Stuttgart, 1985) → 1986: [Acta Única Europea](#)
 - Crear la UE des de les CE i des de la Cooperació Política Europea (base futura per a la UE, no crea la UE)
 - Aspiració de crear el mercat interior, reforma institucional i + competències a la CEE
 - Estableix la CPE en política exterior: via intergovernamental (compromís de consulta)

El mercat únic ha permès:

- Reduccions significatives en el preu de molts productes i serveis, incloent bitllets d'avió i telefonades.
- Més opcions per als consumidors.
- La creació de milions de nous llocs de treball.
- Més oportunitats per a empreses.

C.2. LES AMPLIACIONS DE LES COMUNITATS EUROPEES

1) Europa dels sis

- ⊙ evita totalitarismes comunistes i feixistes
- ⊙ algun estat democràtic (el Regne Unit) va refusar

2) Primera ampliació: 1973 **el Regne Unit, Dinamarca, Irlanda**

- ⊙ Descolonització + auge CE = reacció RU: 1960 AELC (o EFTA)
- ⊙ 1961: RU sol·licita adhesió. El mateix, Dinamarca, Irlanda i Noruega
 - De Gaulle veta en 1963 i 1967: no estan preparats
 - Després De Gaulle, 1972 Tract. i acta d'adhesió dels 4 candidats
 - Referèndum noruec contrari a l'adhesió

3) Segona ampliació: 1981 **Grècia**

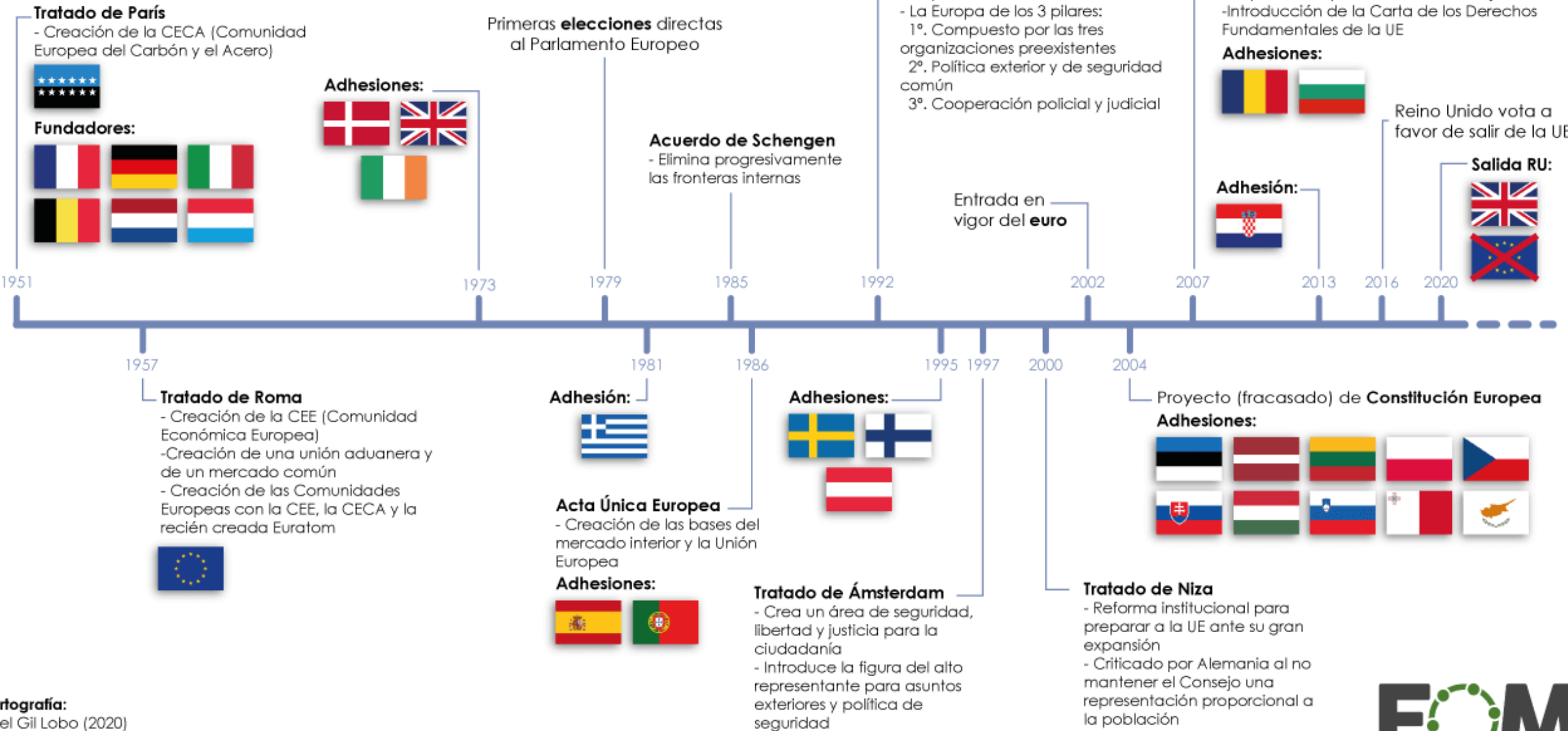
- ⊙ 1974 cauen els militars. 1975: sol·licitud admissió
- ⊙ 1979 Tract. i acta d'adhesió

4) Tercera ampliació: 1986 **Espanya i Portugal**

- ⊙ 1974-1975: desapareixen els règims autoritaris
- ⊙ 1977: sol·licitud admissió de tots dos estats
- ⊙ 1985: Tract. i acta d'adhesió

El proceso de integración europea

La formación de la Unión Europea

Cartografía:
Abel Gil Lobo (2020)
Fuente:
Comisión Europea (2020)

2. LA CREACIÓ I CONSOLIDACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

A. LA CREACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

- A.1. Les conferències intergovernamentals de 1990
- A.2. El Tractat de Maastricht

B. LA CONSOLIDACIÓ DE LA UNIÓ EUROPEA

- B.1. L'aprofundiment en la UE
 - B.1.1. Les reformes “menors” d'Amsterdam i Niça
 - B.1.2. Del Tractat Constitucional al Tractat de Lisboa
- B.2. Les ampliacions de la UE

C. LES CRISIS DE LA UNIÓ EUROPEA

- C.1. La crisi financera global de 2008 i la UE
- C.2. La crisi migratòria de 2015
- C.3 Brèxit

A.1. LES CONFERÈNCIES INTERGOVERNAMENTALS DE 1990

1) Objectiu CEE: l'aproximació progressiva de les polítiques econòmiques dels EM

- ⊙ AUE: crear mercat interior en 1992
 - ⊙ Mercat interior exigeix crear una moneda única
- ⊙ Consell Europeu Madrid 1989: CIG 1991-1992 reformar tract. pro UEM
 - Seguir mètode supranacional
 - Més competències per a les CE

2) AUE va introduir la Cooperació Política Europea en les relacions exteriors

- ⊙ 1990-1991: caiguda règims comunistes Europea oriental
- ⊙ per a superar el cisma de les 2 Europes, aspirar a la Unió Política
 - ampliar els objectius de la integració
 - mètode intergovernamental per recels sobirans en:
 - política exterior i de seguretat
 - assumptes de justícia i interior
- ⊙ Consell Europeu de Dublín 1990: convocatòria simultània de 2 CIG

3) TUE (Maastricht, 7.2.1992), en vigor des de 01/11/1993.

Article A: “Pel present Tractat, les altes parts contractants constitueixen entre si una Unió Europea, en endavant denominada «Unió».

A.2. EL TRACTAT DE MAASTRICHT

1) És un ideal o projecte d'integració progressiva (doctrina Monnet, no és la meta)

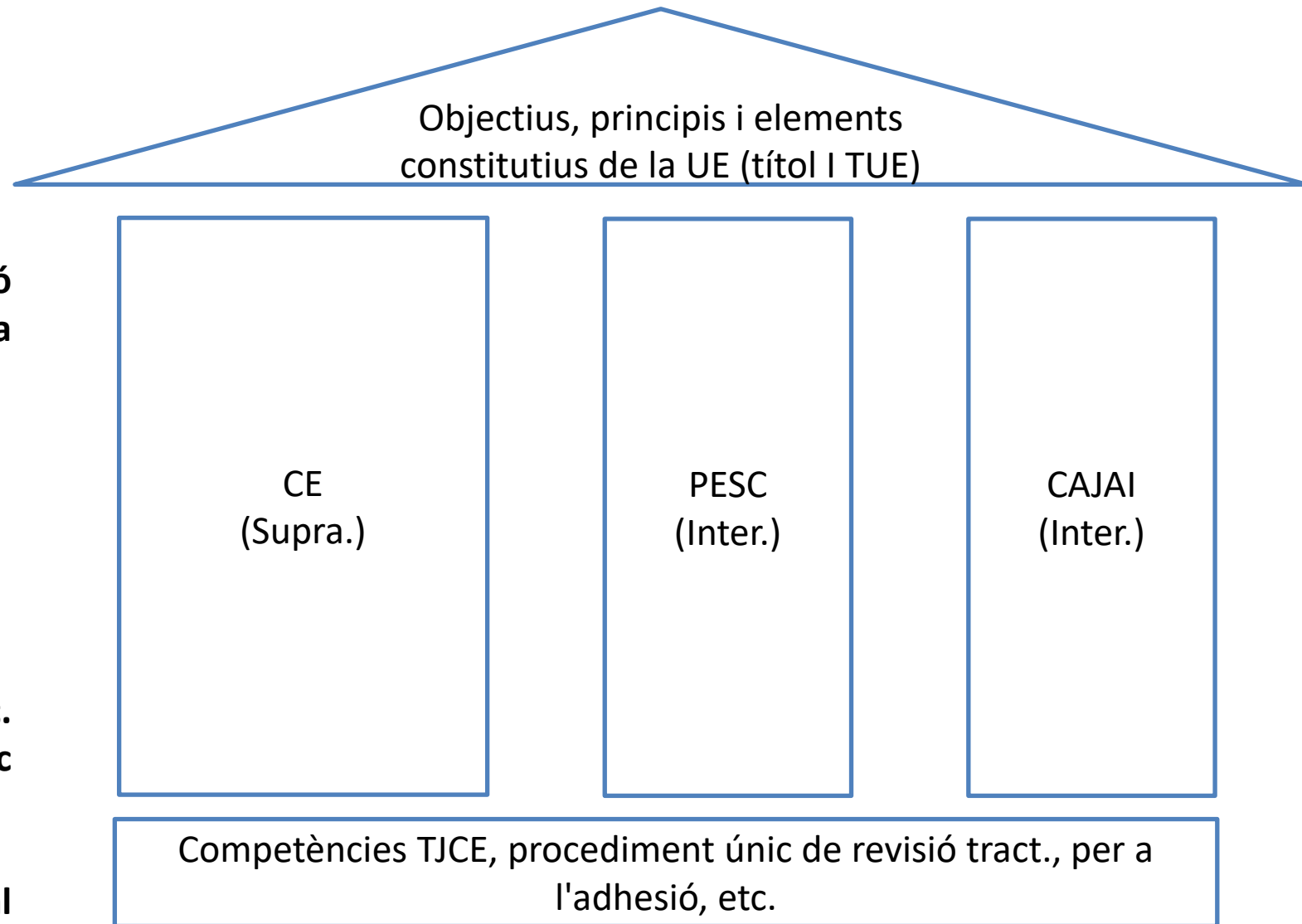
2) Estructura formal UE: "temple grec"

3) PERÒ mancava de claredat estructural:

⊙ CE amb personalitat jurídica [OI] c. UE sense aquesta (ens polític federalista)

⊙ La importància del pilar central trenca la proporció i harmonia

⊙ Supranacional c. intergovernamental

Art. A, §3:

“La Unió té el seu fonament en les CE completades amb les polítiques i formes de cooperació establides en el present Tract.”

B.1. L'APROFUNDIMENT EN LA UE

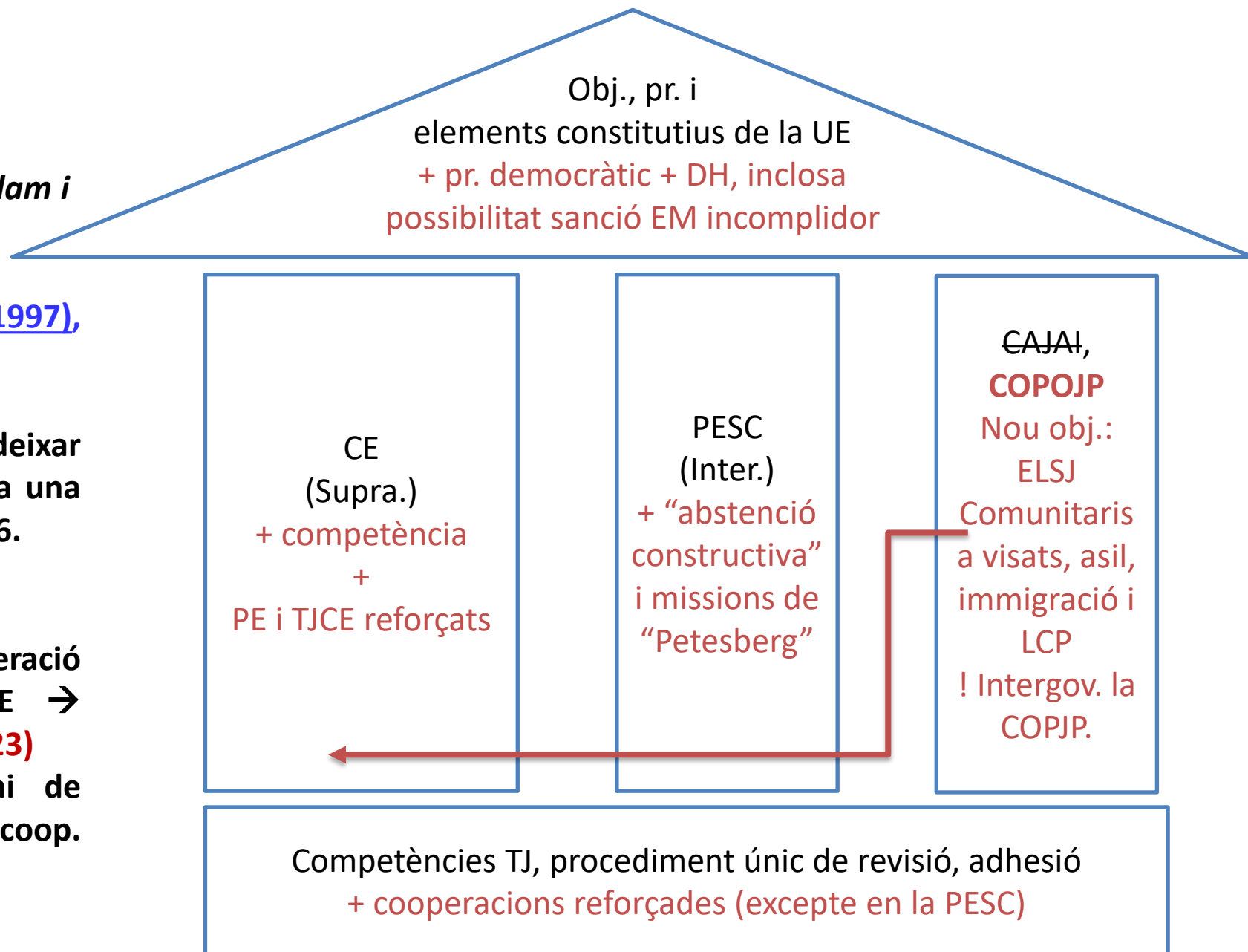
B.1.1. Les reformes “menors” d'Amsterdam i Niça

1) El [Tractat d'Amsterdam \(2.10.1997\)](#), en vigor des del 01/05/1999.

⊙ Origen: Tract. Maastricht va deixar temes pendents i el TUE preveia una nova CIG per a revisar-ho en 1996.

⊙ Assoliments

- Simplificació i nova enumeració de l'articulat TUE i TCEE → [Quadres d'equivalències \(p. 23\)](#)
- Integració del patrimoni de Schengen a la UE (!) – coop. reforçada.

2) El [Tractat de Niça \(26.2.2001\)](#), en vigor des de 01/02/2003 → Una reforma limitada

⊖ Amsterdam va fracassar en la reforma institucional sobre el Consell i la Comissió

⊖ Consell Europeu (Colònia, 1999) acorda:

- Redactar Carta de Drets Fonamentals de la UE
- Convocar CIG 2000 reforma institucional

⊖ Assoliments:

- Adopció [Carta Niça DF de la UE](#): fora dels tract. → no vinculant
- Consell: nou repartiment de vots entre els EM (Espanya beneficiada)
- Reforça PE (+ codecisió, + diputats)
- Comissió: reforça el president i limita el nombre de comissaris
- TJ: crea sales jurisdiccionals especialitzades
- Cooperacions reforçades (sí a PESC, no a PSDC; + flexibilitat)

B.1.2. Del Tractat Constitucional al Tractat de Lisboa

1) [Tract. Constitucional \(29/10/2004\)](#) → No va entrar en vigor.

- ⊙ Tract. Niça preveia una CIG en 2004
- ⊙ Consell Europeu Laeken 2001: (1) Convenció 2002-03; (2) CIG 2003-04
- ⊙ Caràcters Tract. Constitucional:
 - Text únic que incorporava a la Carta i derogava tots els tract. anteriors
 - UE + CE = UE (CEEA exclosa)
 - Novetats materials importants
 - Fracàs dels referèndums de França i Holanda.

2) [Tract. de Lisboa \(13/12/2007\)](#), en vigor des de 01/12/2009

- ⊙ Consell Europeu 22/06/2007: convoca nova CIG
- ⊙ 12/12/2007: [Adaptació a Estrasburg Carta de Niça](#) (= valor jurídic que els tract. constitutius)
- ⊙ Tract. de reforma del TUE i TCE (=TFUE):
 - Institucionalitza el Consell Europeu + crea el seu president
 - Estén majoria qualificada en el Consell (introdueix doble majoria)
 - Reforça el PE i els parlaments nacionals
 - Crea la iniciativa popular europea i el SEAE
 - Nova numeració articles → [Noves taules de correspondències](#)

NATURALESIA POLÍTICA

1. Continua sent un ideal o projecte d'integració progressiva (doctrina Monnet) [[TUE, preàmbul \(§1 i últims tres\) i art. 1, §1 i 2](#)]
2. La UE és l'única cosa que existeix ([art. 1, §3 TUE](#)):
 - ⊖ “antiga” UE + CE = “nova” UE
 - ⊖ CEEA continua existint:
 - Com una OI supranacional amb personalitat jurídica reconeguda
 - PERÒ fora de la “nova” UE
 - ⊖ Formalment, se supera (o difumina) l'estructura en tres pilars:
 - el pilar comunitari (només la CE) es fusiona amb la UE
 - la COPOJP es “comunitaritza” (= compt. supranacionals)
 - la PESC, “política especial” [Art. 24.1, §2 TUE](#) i [art. 2.4 TFUE](#)
 - La seua intergovernamentalitat s'oculta en la regla de la unanimitat (no majoria)
3. Amb vocació de convertir-se en ens federal internacional
 - ⊖ Fracàs del Tract. Constitucional → allunyament dels EUA d'Europa

NATURALESIA JURÍDICA

1. La UE té personalitat jurídica. [Art. 47 TUE](#)
2. És una OI de caràcter predominantment supranacional (no la PESC)

B.2. LES AMPLIACIONS DE LA UE

1) La quarta ampliació: 1995 **Àustria, Finlàndia i Suècia**

⊙ Progressiva aproximació CCEE – AELC: [Tract. EEE \(Porto, 02/05/1992\)](#)

⊙ 1992-1993: Àustria, Finlàndia, Noruega, Suècia i Suïssa sol·liciten admissió

⊙ [1994 Tract. i acta d'adhesió](#). Decaen:

- Referèndum suís contrari al Tract. EEE. Suïssa retira candidatura adhesió a CE
- Referèndum noruec negatiu a l'adhesió a CE

2) La cinquena ampliació (la “gran ampliació”): 2004 10 PECOS (**Xipre, Eslovàquia, Eslovènia, Estònia, Hongria, Letònia, Lituània, Malta, Polònia i República Txeca**)

⊙ [Consell Europeu de Copenhaguen 1993: criteris d'adhesió](#) (p. 259)

⊙ 1997-1998: allau de sol·licituds i “Estratègia preadhesió”

⊙ Consell Europeu Luxemburg 1997: dependrà compliment criteris de Copenhaguen

⊙ 2003 (primera fase) [Tract. i acta d'adhesió](#)

3) La sisena ampliació: 2007 **Bulgària i Romania**

⊙ 2005 (segona fase) [Tract. i acta d'adhesió](#)

4) Setena ampliació: [el 01/07/2013](#) → **Croàcia**

La integración europea

De la CEE a la UE

1957: Tratado de Roma

1957: Estados fundadores de la CEE

1973: Adhesión de Reino Unido, Irlanda y Dinamarca

1981: Incorporación de Grecia

1986: Adhesión de España y Portugal

1986: Acta Única Europea

1992: Tratado de Maastricht

1993: Reunificación alemana

1995: Incorporación de Suecia, Finlandia y Austria

1997: Tratado de Ámsterdam

2000: Tratado de Niza

2004: Gran ampliación hacia el este

2007: Adhesión de Bulgaria y Rumanía

2007: Tratado de Lisboa

2011: Integración del territorio francés de Mayotte

2013: Incorporación de Croacia

Territorios que han abandonado la CEE/UE

GROENLANDIA
Unión en 1973
Salida en 1984

REINO UNIDO
Unión en 1973
Salida en 2020

IRLANDA

DINAMARCA

P. BAJOS

BELGICA
LUXEMBURGO

FRANCIA

ALEMANIA

AUSTRIA

ESLOVENIA

ITALIA

PORTUGAL

ESPAÑA

ARGELIA
Unión en 1957
Salida en 1962

MALTA

FINLANDIA

SUECIA

ESTONIA

LETONIA

LITUANIA

POLONIA

CHEQUIA

ESLOVAQUIA

HUNGRÍA

RUMANÍA

BULGARIA

GRECIA

CHIPRE

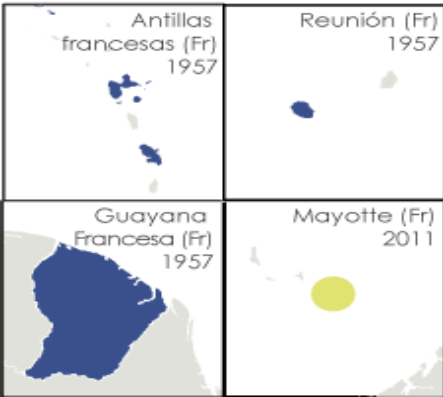
Azores (Pt)

Territorios ultraperiféricos

Madeira (Pt)

Canarias (Es)

Cartografía:
Abel Gil Lobo (2020)

C.1. La crisi financera global de 2008 i la Unió Europea

1) Abans de l'entrada en vigor del Tract. Lisboa: crisi financera global 2008 → crisi econòmica → crisi de deute sobirà d'EM de la UE en 2010

2) En la UEM, la crisi:

- ⊙ **No afecta molt la Unió Monetària (salvada pel BCE)**
- ⊙ **Afecta de ple la Unió Econòmica**
 - **En la seua gran majoria, competència dels EM (= intergovernamental)**
 - **La UE prohibeix dèficits públics excessius (PAC, Pacte d'Estabilitat i Creixement, 1997: no més del 3%)**
 - **La UE a penes coordina/supervisa les polítiques econòmiques nacionals**

3) Primera reacció: assistència financera als EM

- ⊙ **EM aliens a zona euro: art. 143 TFUE i Regl. (CE) núm. 332/2002 i 431/2009: mecanisme d'assistència financera (Hongria, Letònia i Romania)**
 - **No per a EM de la zona euro (art. 125 TFUE)**
- ⊙ **EM de la zona euro**
 - **Improvísació del rescat a Grècia (maig de 2010) amb préstecs bilaterals**
 - **Creació d'un mecanisme de rescat provisional (fins a 01/07/2013)**
 - **(Supranacional) Mecanisme Europeu d'Estabilització Financera, MEEF (Regl. 407/2010)**
 - **(Intergovernamental) Facilitat Europea d'Estabilitat Financera, FEEF**
 - * **Rescat d'Irlanda (XI-2010), de Portugal (V-2011), 2n Grècia (III-2012), Espanya (2012), Xipre (2013) i 3r Grècia (VII-2015)**

- Creació d'un mecanisme de rescat permanent per a EM de la zona euro
 - (revisió simplificada, art. 48 TUE): Decisió 2011/199/UE, afegeix art. 136.3 TFUE: “Els EM la moneda dels quals és l'euro podran establir un mecanisme d'estabilitat que s'activarà quan siga indispensable per a salvaguardar l'estabilitat de la zona de l'euro en el seu conjunt. La concessió de tota ajuda financera necessària conformement al mecanisme se supeditarà a condicions estrictes”.
 - Concretat en el tract. pel qual s'estableix el **Mecanisme Europeu d'Estabilitat** (MEDE) (Brussel·les, 02/02/2012, en vigor des de 01/07/2012)
 - * Organització financera de caràcter intergovernamental (≠ a UE) d'ajuda a zona euro
 - * Préstecs a EM de l'euro a canvi exigeix programa d'ajust econòmic
 - * Des de març 2012: condicionat a la ratificació Tract. d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la UEM (TECG) i a aplicació norma d'equilibri pressupostari

4) 2a reacció: reforçar procediments UE de coordinació macroeconòmica

⊖ Tract. Maastricht va crear UEM, amb febles procediments de coordinació supranacional

- Supervisió *a posteriori* de les polítiques econòmiques dels EM
- Basada en recomanacions, no en decisions
- Incapacitat sancionar EM incomplidors del PAC (Alemanya i França, dèficits excessius)

⊖ 1a reacció intergovernamental (2010): “**Semestre europeu de coordinació de les polítiques econòmiques**” (primer semestre de cada any)

- Consell Europeu juny 2010: Estratègia Europa 2020
- Consell Europeu març 2011: Pacte per l'Euro Plus

⊙ 2a reacció supranacional: paquet de les 6 mesures legislatives (01/11/2011)

- Reforça aspectes preventius i repressius del PAC
- Nou procediment de control dels dèficits excessius
- Aplicables per la Comissió i el Consell

⊙ 3a reacció: Cimera de l'euro de 09/12/2011: nou pacte pressupostari i major coordinació → Tract. d'Estabilitat, Coordinació i Governança en la UEM 02/03/2012 (en vigor des de 01/01/2013)

- Oposició frontal RU i Txèquia → al marge dels tract. (art. 16: en 5 anys, “clàusula de repatriació” –incorporació al dret originari de la UE)
- Vincula 12 es. de zona euro i Dinamarca, Letònia, Lituània i Romania
- **ESTABILITAT**: Pacte pressupostari (art. 3): equilibri o superàvit de pressupost de les adm. públiques -0'5% → control pel TJUE
 - Incorporació al dret nacional, en normes constitucionals
 - Reforma expressa art. 135 CE i LO 2/2012, de 27 abril, d'estabilitat pressupostària i sostenibilitat financera
- **COORDINACIÓ DE LES POLÍTIQUES ECONÒMIQUES I CONVERGÈNCIA**: art. 9-11. Cap novetat diferent del ja existent en els tract. Major compromís polític?
- **GOVERNANÇA**: l'art. 12 –Cimeres de l'Euro i president de les Cimeres de l'Euro– existien ja des de 26.10.2011: es fa la foto

5) Continua faltant:

- ⊙ El pacte pel creixement (protocol proposat per Hollande)
- ⊙ Política fiscal i pressupostària comuna (més enllà de l'equilibri o superàvit pressupostari)

6) La crisi financera a la UE és també política?

⊖ Escora cap a l'intergovernamental (predomini del Consell i Consell Europeu sobre Comissió i PE)

⊖ Escissió en la zona euro?

- Alemanya, Àustria, Finlàndia, Holanda, Espanya (?): austeritat i “retallades”
- França, Itàlia, **Espanya** (?), Grècia: creixement

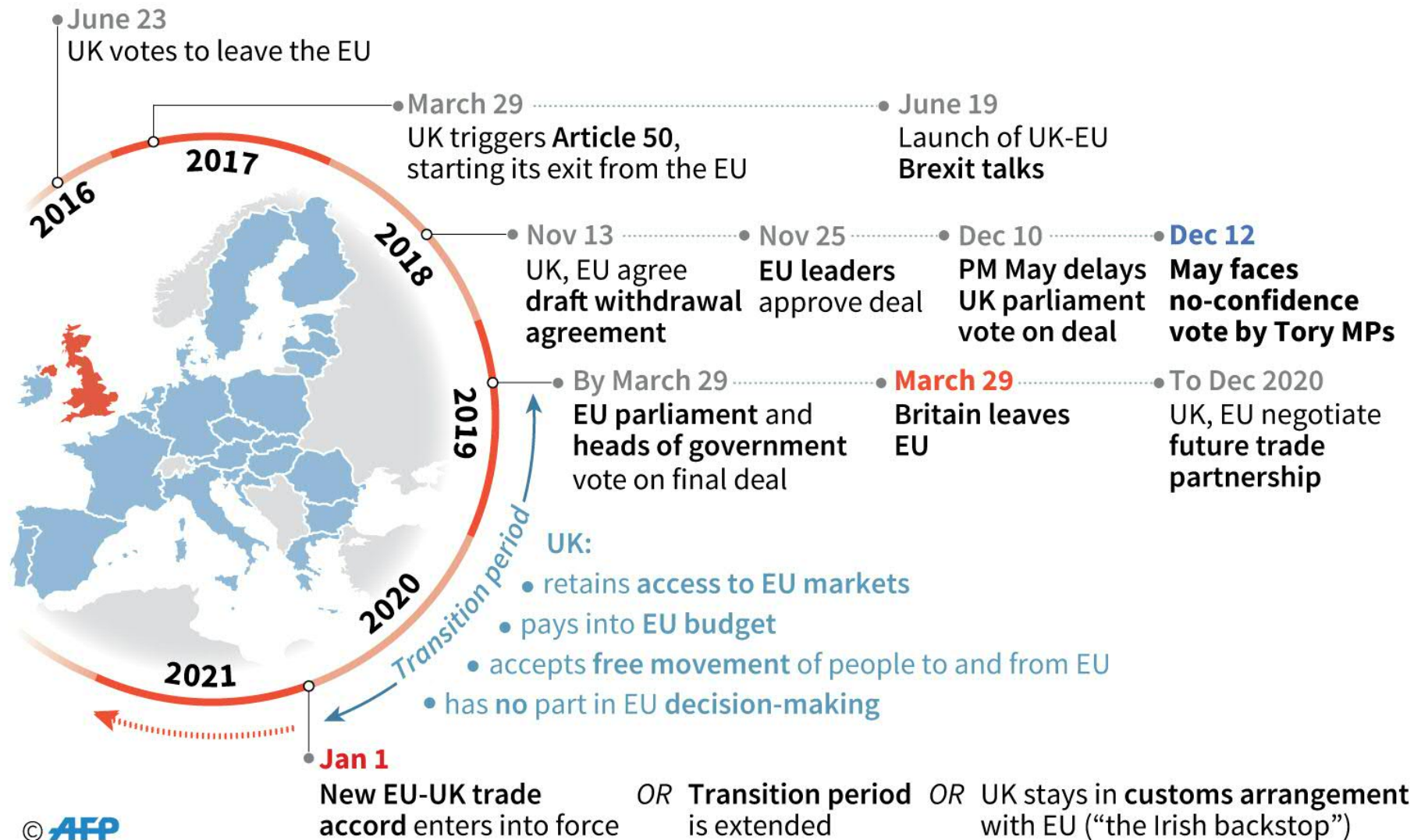
C.2. La crisi migratòria de 2015

- Crisi dels “refugiats” (des de maig 2015)
- Entrades irregulars a la UE van superar el milió de persones.
- Major nre. de defuncions segons la OIM (3,771)
- Perilla l'Acord Schengen –lliure circulació de persones–?
- Perilla el mercat interior –lliure circulació mercaderies–?
- Reinstauració controls en fronteres interiors

C.3. BRÈXIT

Brexit timeline

PAÏSOS CANDIDATS I CANDIDATS POTENCIALS

País	Població (milions) - 2020
Candidats potencials	
Bòsnia i Hercegovina	3,3
Kosovo, a l'empara de la resolució 1244 del Consell de Seguretat de les Nacions Unides	1,8
Països candidats	
Ucraïna	44,13
Moldàvia	2,6
Montenegro	0,6
Macedònia del Nord	2,1
Albània	2,8
Sèrbia	7
Turquia	84,3